

Waar de pandemie begon als een gezondheidscrisis, is deze uitgegroeid tot een diepe crisis die economische, maatschappelijke en politieke verhoudingen op scherp zet. Minister Kaag merkt in de Kamerbrief over 'Impact Covid-19-pandemie op conflictrisico's' terecht op dat er sprake is van een schaduwpanemie, en dat SDG16 – het bevorderen van rechtvaardige samenlevingen – onder druk staat. De pandemie leidt tot risico's op nieuwe conflicten en het oplaaieren van spanningen. De Kabinetsreactie lijkt echter voorbij te gaan aan de informatiecrisis of 'infodemic' die hierbij een belangrijke rol speelt. Dit terwijl toegang tot betrouwbare en onafhankelijke informatie (SDG 16.10.2) een cruciale factor is in niet alleen het bestrijden en bemiddelen, maar ook het voorkomen van conflict. Onafhankelijke media zijn essentieel voor vreedzame en inclusieve samenlevingen. De onafhankelijke journalistiek staat echter enorm onder druk wereldwijd, en dreigt in sommige landen zelfs te verdwijnen. De Nederlandse strategie op het aanpakken van de grondoorzaken van conflict zou deze problematiek moeten adresseren.

Waarom zijn media belangrijk in conflictpreventie en -bemiddeling

Het is positief dat Minister Kaag in haar Kamerbrief zorgen uit over de effecten van de circulatie van desinformatie. Zij brengt dit in verband met beschadigde relaties tussen bevolkingsgroepen en de verdere marginalisering van minderheden. Ook de Nederlandse inzet op de bestrijding hiervan in Afghanistan is te prijzen. Tegelijkertijd is het adresseren van desinformatie slechts een fractie van wat er op informatiegebied moet worden gedaan aan conflictpreventie. Om mensen in conflictgebied weerbaar te maken tegen desinformatie en geruchten, dienen mensen goed geïnformeerd te worden. Juist in conflictgebieden zoals Tigray, Zuid-Soedan en Syrië, is goede onafhankelijke journalistiek een van de belangrijkste instrumenten voor conflictpreventie.

De gebieden die het meeste lijden onder een conflict zijn vaak verstoken van betrouwbare informatie, waardoor geruchten en propaganda zich mond-tot-mond verspreiden. Deze kunnen werken als katalysator van een conflict. Nepnieuws en propaganda kunnen een opruiende rol spelen in onrustige samenlevingen. In conflictgebieden worden media vaak gebruikt en gecontroleerd om valse informatie en geruchten te verspreiden. Uiteraard kan dit spanningen creëren bij strijdende partijen en andere belanghebbenden in het conflict.

Bovendien kunnen onafhankelijke media in een conflictgebied een platform geven aan gemarginaliseerde groepen mensen die doorgaans niet gehoord worden in hun maatschappij, zoals jongeren, vrouwen, en minderheden. In fragiele samenlevingen waar een conflict heerst, of conflictuitbraak een risico vormt, spelen onwetendheid en onbegrip over 'de ander' vaak een rol. Vervreemding kan leiden tot angst en agressie, en uitmonden in conflict, zoals we al zagen gebeuren bij de Rohingya's in Bangladesh en in de Tigray-regio in Ethiopië. Professionele en onafhankelijke media kunnen een verbindende rol spelen tussen gemeenschappen die in conflict zijn, of dreigen te raken, door begrip te kweken middels het delen van betrouwbare informatie en door ruimte te bieden voor een constructief publiek debat, waar verschillende opvattingen en uiteenlopende belangen verbaal kunnen worden beslecht. Zo kunnen media polarisatie en een verdere verdieping van het conflict tegengaan.

Daarbij komt dat onderzoeksjournalistiek als een waakhond functioneert die door gedegen onderzoek te doen en zaken kritisch te bevragen, regeringen en andere machthebbers ter verantwoording kan roepen. Dit is belangrijk om onvrede onder de bevolking, de voedingsbodem voor conflict, te voorkomen. Bovendien is voor een adequate besteding van buitenlandse hulp gelden, zoals de Nederlandse steun ter voorkoming van conflict, onafhankelijke journalistiek nodig om te controleren of dergelijke hulp daadwerkelijk goed wordt besteed. In Zuid-Soedan bleek dat door diepgewortelde corruptie veel van de Covid-19-noodsteun en leningen vooral ten goede aan politici en belangengroepen zijn gekomen. Omdat journalisten dit soort corruptie aan de kaak

kunnen stellen wordt onafhankelijke media vaak het bestaan moeilijk gemaakt in conflictgebieden, zoals Zuid-Soedan, DR Congo en Irak.

Effecten Covid-19-pandemie op onafhankelijke media

Helaas is door de pandemie de mate waarin media hun cruciale rol in het voorkomen van conflict kunnen spelen verder onder druk komen te staan. Onder het mom van Coronabestrijding zijn in veel landen repressieve maatregelen in een stroomversnelling doorgevoerd. Naast beperkingen van de toegang tot cruciale informatie over de bestrijding van de pandemie, voerden Ethiopië, Swaziland en Iran al fake news laws in, die leidden tot een enorme toename in arrestaties en vervolging van journalisten.

Tegelijkertijd gaat de pandemie gepaard met een economische crisis, waardoor onafhankelijke media in financieel zwaar weer komen en in veel gevallen hun werkzaamheden noodgedwongen staken. Dat blijkt uit Free Press Unlimited's surveys onder onze lokale mediapartners in meer dan 40 landen en de piek in nood- en steunaanvragen die wij sinds Covid-19 hebben ontvangen van journalisten wereldwijd. Vooral in economisch kwetsbare landen, waar ook vaak conflict op de loer ligt, dreigen onafhankelijke media al hun inkomsten te verliezen. Wij schatten op basis van een survey onder onze eigen partners en onderzoeken van andere persvrijheidsorganisaties, dat wereldwijd de inkomsten van mediahuizen met 40-60% zijn afgenomen, en dat een zelfde aantal journalisten al hun baan heeft verloren. Zo heeft in Nigeria één van de grootste mediaorganisaties the Daily Trust bijna 200 werknemers moeten ontslaan, en salarissen van de overgebleven journalisten verminderd. In Bangladesh hebben 600 journalisten al hun baan verloren en ten minste 275 van de 456 lokale kranten (60%) zijn volledig gesloten door Covid-19, zo bleek uit onderzoek van Bangladesh Independent Journalists Network.

Nederland moet investeren in lokale media om conflicten te voorkomen

Al met al vergroot de verzwakking van lokale media en toegang tot betrouwbare informatie de kans op conflict. Om te voorkomen dat conflicten oplaaien en kwetsbare samenlevingen weerbaarder te maken, zijn onafhankelijke lokale media essentieel. Nederland zou in het kader van Building Back Better en Building Together Forward, waarbij het “versterken van [deze] lokale weerbaarheid” en “goed functionerende inclusieve instituties” als pijlers worden genoemd, lokale media in ontwikkelingslanden moeten ondersteunen en versterken. Dit is niet alleen essentieel om conflict te voorkomen en te bemiddelen, maar past ook uitstekend bij de strategie van het Kabinet waarbij “de lokale bevolking het uitgangspunt is van ontwikkelingssamenwerking”. Want het zijn de lokale en onafhankelijke media die de lokale bevolking een stem kunnen geven en een lokaal perspectief kunnen vertegenwoordigen, waarop landen als Nederland hun ontwikkelingsbeleid zouden moeten baseren.